# Spis treści


Wstęp . . . . . 7

Rozdział I. Instytucje opieki i pomocy społecznej - ogólny model analizy . . . . 13
1. Zakres analizy . . . . . 13
2. Wybór modelu analizy - instytucjonalizm . . . . . 15
2.1. „Instytucjonalne" rozumienie instytucji . . . . . 19
2.2. „Instytucjonalne" traktowanie zjawisk życia społecznego . . . . . 25
2.3. Instytucjonalny kontekst zjawisk społecznych . . . . . 26
2.4. Interdyscyplinarność instytucjonalizmu . . . . . 30

**Rozdział II. Od instytucji opieki do pomocy społecznej. Kwestia pojęć czy realiów?** 31
1. Uwagi wstępne . . . . . 31
2. Opieka czy pomoc społeczna - kłopoty terminologii . . . . . 32
3. „Słownikowe" i „ustawowe" definicje opieki i pomocy społecznej . . . . . 42
4. Typ idealny opieki i pomocy społecznej . . . . . 47

**Rozdział III. W przededniu niepodległości. Działalność socjalna na terenach zaborów** . . . . . 51
1. Zabór rosyjski . . . . . 52
2. Zabór pruski . . . . . 55
3. Zabór austriacki . . . . . 57

**Rozdział IV. Opieka i pomoc społeczna w II Rzeczypospolitej** . . . . . 60
1. Uwagi wstępne . . . . . 60
2. Gorzki smak niepodległości - opieka i pomoc społeczna jako działalność ratownicza . . . . . 63
3. Tworzenie zasad ustroju socjalnego państwa . . . . . 65
4. Obowiązkowość i powszechność świadczeń w świetle ustawy o opiece społecznej . . . . . 70
5. Realizacja i kontrola opieki i pomocy społecznej . . . . . 72
6. „Uspołecznienie" i „ulokalnienie" opieki i pomocy społecznej . . . . . 81
7. Represja i profesjonalizacja działań w opiece i pomocy społecznej . . . . . 88
8. Opieka i pomoc społeczna a system ubezpieczeń społecznych w II Rzeczypospolitej . . . . . 92
9. Podsumowanie . . . . . 99

**Rozdział V. Opieka i pomoc społeczna w okresie PRL** . . . . . 104
1. Uwagi wstępne . . . . . 104
2. Tworzenie nowego porządku społecznego. Opieka i pomoc społeczna w służbie idei socjalizmu . . . . . 106
3. „Rehabilitacja" opieki i pomocy społecznej po 1956 r. . . . . 115
4. Opieka i pomoc społeczna jako część systemu ochrony zdrowia . . . . . 120
5. Opieka i pomoc społeczna a rozwój ubezpieczeń społecznych w PRL . . . . . 126

6. Działalność socjalna zakładów pracy w PRL . . . . . 131
7. Podsumowanie . . . . . 133

**Rozdział VI. Powrót do „korzeni": lokalna opieka i pomoc społeczna w otoczeniu rynkowym** . . . . . 138
**1.** Uwagi wstępne . . . . . 138
2. „Świat założeń": nowa ustawa o pomocy społecznej z 1990 r. . . . . 141
3. Decentralizacja funkcji społecznych państwa: powiatowe centra pomocy rodzinie 149
4. „Świat realiów": opieka i pomoc społeczna w świetle danych statystycznych i badań empirycznych . . . . . 157
5. Opieka i pomoc społeczna w środowisku lokalnym - nadzieje i rozczarowania . 167
6. Podsumowanie . . . . . 181

**Zakończenie** . . . . . **184**

Bibliografia . . . . . 191

**Akty prawne** . . . . . 198

**Spawozdania i statystyki** . . . . . 201

**Aneks** . . . . . 202